

CREIONUL DE TÂMPĂRIE

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul câprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2016; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii. Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie. Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, ca și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori“, Florența (2016), Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann“ pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Palma de Mallorca (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019).

MIRCEA
CĂRTĂRESCU

CREIONUL
DE TÂMPLĂRIE

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Nu sunt în stare să-mi bat singur inima:
altcineva o bate pentru mine. Altcineva îmi
secretează insulina și-mi crește unghiile.

Nu-mi schimb eu fazele propriei mele
luni, nici nu-mi strălucesc eu propriul meu
soare. Altcineva o face pentru mine.

La fel, nu-mi scriu eu cărțile: ele cresc din
mine cum crește cochilia din trupul melcului.
Eu doar încerc să-nțeleg ce se-ntâmplă.

CUM I-AM CUNOSCUIT

Când mi-a ieșit al doilea volum de versuri, *Poeme de amor*, abia scăpat din mâinile cenzurii și ciopârțit ca vai de el, au scris despre el câțiva oameni la care nu m-aș fi așteptat niciodată, oameni în vârstă pentru care aveam mare admirație. Unul dintre ei a fost Paul Georgescu, pe care-am ajuns să-l cunosc bine. Dar câteva biete rânduri într-o carte n-au cum să cuprindă, măcar și superficial, imaginea unui personaj atât de extraordinar.

L-am întâlnit în perioada lui de romancier, după ce în armată primele cincizeci de pagini din *Coborând* mă lăseseră fără suflare. Știam deci bine cine e Paul Georgescu înainte să-l fi văzut vreodată, dar nu știam cum e. Și aici era tot farmecul și toată nebunia.

Scriitorul stătea într-un bloc singuratic, greoi, străvechi de pe Sfântul Constantin. Obiceiul lui era să invite câte-un confrate sau doi pentru câte-o noapte-ntreagă de șuetă literară, așa încât se sosea la el pe la nouă seara și se pleca pe la cinci dimineața, de obicei cu mintea în stare de perplexitate și ebuliție în același timp. Eu am fost prima dată cu Ștefan Agopian, și încă o dată cu Norman Manea.

După ce sunai la ușa lui, auzai un fel de țopăit venind din fundul apartamentului, foarte bizar dacă nu fuseseși prevenit din vreme. Țopăitul dura mult, cineva se apropia parcă sărind într-un picior, cu mare greutate, de holul de

la intrare. Gâfăitul ființei de dincolo de ușă parcă o curba înspre noi și în sfârșit o făcea să se dea larg la o parte. În prag apărea un om incredibil de chinuit și de bolnav, în pijama cu dungi, umflată de un pântec enorm. În ciuda luptei pentru aer din plămâni săi, la capătul țopăitului într-un picior (pe când celălalt, și parcă și o mână, atârnavu paralizate) bătrânul zâmbea larg în barba albă, nerasă de zile-ntregi, cu singurul dinte, galben și strâmb, rămas în toată gura. Îl urmam în sufragerie, unde două femei, una devastată de vârstă, cealaltă încă frumoasă și plină de bunătate, se îngrijiseră să-ntindă o masă opulentă. Oaspeții uitau însă adesea să mai mănânce.

Căci acel bătrân cu corneele galbene, stângaci ca o focă pe uscat, devenea altul din momentul când se planta pe scaun. Din acel moment nici nu se mai ridica toată noaptea. Și tot din acea clipă începea să vorbească, și vorbea până dimineața. Foarte rar aveai loc să mai vâri și tu vreo deșteptăciune, îndelung ticluită, în magma compactă de cuvinte revărsate val după val de Paul Georges-cu asupra comesenilor.

Despre ce vorbea? Nu puteai fi sigur niciodată. Întotdeauna era ca și când ai fi văzut un film de la jumătate. Cine erau personajele, spoite ca la Moși și cu nume grotești (Taler cu două fețe, Rochie-Friptă, Cacaprostea și o sută de alții), încâlcite și-nodate în fantastice intrigi literare, într-o panoramă a literaturii, culturii, politicii românești întinsă adesea pe mai bine de un veac? Vorbele-i ieșeau din gâtlee într-un ritm aiuritor, se-nfășurau în jurul dintelui din față, difuzau ca un spray prin lâna albă a bărbii și ajungeau la tine confuze, estompeate, dar

păstrându-și intact veninul, ironia devastatoare, umorul urmuzian. Abia după câteva ore de năuceală începeai să-nțelegi că Taler era Paler, Rochie-Friptă, nimeni altul decât Robbe-Grillet, iar Cacaprostea, scuzați vorba proastă, criticul interbelic Caracostea.

Când noaptea era pe sfârșite, credeai că ai în sfârșit codul logoreei ultrainteligente a lui Paul Georgescu, dar tocmai atunci glasul tăcea, după câteva țâșniri scurte, ca un izvor, și plecai prin dimineața ploioasă cu codul tău inutil în brațe.

Eram în ultima clasă de liceu când am văzut pe o tarabă, în stația lui 5 de la Sfântu Gheorghe, o antologie a poeziilor lui Nichita Stănescu în BPT, numită *Starea poeziei*. Am cumpărat-o fiindcă era ieftină, dar și fiindcă voiam să mă lămuresc odată cu poezia faimosului poet din care până atunci nu citisem nimic, din încăpățănare, cum o fac de obicei cu autorii prea laudați. Pe-atunci părinții mei îmi dădeau zilnic exact atâția bani cât să-mi cumpăr un pateu cu brânză și-un suc, așa că-mi cumpăram câte-o carte flămânzind două-trei zile.

Încă din tramvai, trecând pe lângă ruinele din spatele bisericii, m-am apucat să citesc, apoi am citit mai departe acasă, toată seara. Nu mi-a plăcut. Reacția mea de respingere a fost cu atât mai mare cu cât simțeam că e ceva extraordinar acolo. Dar totul contravenea, în acele pagini, ideii mele despre ce-ar trebui să fie poezia.

Abia-n facultate am reluat aceeași antologie, în cu totul alt context. *Starea poeziei* devenise o carte-cult pentru noi, junii poeți încă nepublicați din Cenaclul de Luni. Adeseori mă adunam pe la câte-o cafea cu Nino Stratan, Madi, Florin Iaru sau Coșovei și citeam din carte-n gura mare, apoi dădeam note de la 1 la 10 fiecărei poezii, așa cum puștii dau note fetelor de pe stradă. Puține poezii aveau nota maximă, dar în câteva luni

știam cu toții, oricum, cartea pe de rost, cum îi știam și pe Arghezi sau pe Bacovia.

Unii colegi ai mei se lăudau că-l cunosc pe Nichita personal, că-l frecventează, și-ntr-adevăr pierdeau nopțile în Piața Amzei, unde poetul ținea casă deschisă, înconjurat de o camarilă întreagă. Traian Coșovei, pe-atunci prietenul meu cel mai bun (și căruia-i port și azi cea mai tandră afecțiune) mă ducea câteodată, foarte rar, pe la restaurantul Uniunii Scriitorilor, ca să cunosc și eu fauna ce se-nvârtea acolo în jurul doamnei Miți, un fel de zeiță a locului. Așa i-am văzut pe Ahoe (poetul Tudor George), pe Florin Pucă, pe Mazilescu, pe Eugen Jebeleanu (care-avea masă rezervată la care mai lăsa uneori, generos, să stea și tinerii poeți ca noi), pe Ioana Crăciunescu și pe mulți-mulți alți boemi celebri. Cu Nichita am stat doar de vreo două ori la masă, dar am fost prea timid ca să scot vreo vorbă-n prezența lui. Gândiți-vă: cum să scoți un cuvânt măcar când stai la masă cu Eminescu? Abia peste câțva timp m-am aflat mai mult în prezența lui.

Îmi aduc aminte că eram la Onești, la „Zilele Călinescu“, manifestare culturală la care vreo treizeci de ani s-a adunat toată suflarea scriitorimii române (era un profesor inimos acolo, Constantin Th. Ciobanu, care organiza evenimentul). Venise și Nichita Stănescu, care-și lansă ultima carte de versuri, *Operele imperfecte*, la o librărie locală.

Am fost și noi la lansare, foarte emoționați, Nichita nu era doar poetul nostru preferat dintre contemporani, era eroul nostru. I-am cumpărat cartea, care costa o avere, și, după ce coada imensă la autografe s-a mai subțiat, m-am

așezat și eu frumos la rând, cu volumul la piept. Ajuns în fața lui Nichita, m-am străduit câteva secunde să scot banderola cărții, care nu voia să alunece odată. Poetul s-a uitat amuzat la mine, cu ochii lui albastru-cenușii, foarte îndepărtați, apoi mi-a zis: „Bătrâne, nu se face așa. Dă cartea la mine ca să-ți arăt cum se face.“ Și deodată a înșfăcat-o, și-a băgat degetul sub banderolă și a smuls-o cu brutalitate. Aluzia era evidentă. Apoi mi-a scris ceva și a semnat mare și expresiv.

Am și acum cartea în biblioteca mea, cu tot cu banderola sfâșiată.

Cuprins

CUM I-AM CUNOSCUR

CREIONUL DE TÂMPLĂRIE

Creionul de tâmplărie	123
Un alter-ego: Adrian Leverkühn	136
Locul <i>Solenoidului</i> în scrisul meu	146
Poezia ca vârful cunoașterii	168
Cum n-am ajuns Camus	177
Despre nevoia de nesupunere	194
Puțină etologie	197

GHEAȚĂ ȘI FOC

<i>Kira Kiralina</i> sau aspirația spre absolut	203
Dante Alighieri al vremii noastre	211
Olga – o fată	219
Vrăjitorul (din) Oz	222
Predoslovie la o carte audio	225
Deloc prefață	233
Chelbasan s-a făcut mare	247
Svetlana	255
Gheață și foc	266